

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a Morilor Nr. 18.

Berisorele nefrancate nu se voru
primi decătu numai de la coresponden-
tii regulari ai „Federatiunii.”
Articoli tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, comercialu si economicu.

Va esì Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretinu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. z.
Pre siese lune . . . 6 fl. " "
Pre anulu intregu . . . 12 fl. " "

Pentru Roman'i:a:
pre an-intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. z.
" 6 lune 20. " = 8 " "
" 3 - 10. " = 4 " "

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 80 cr. tap'sa tim-
brale pentru fisele care publicati-
une separatu. In Locul deschis
20 cr. de linia
Unu exemplar costă 10 cr.

Deputati Romani

Se intrunira joi ser'a la 6 ore, intr'una conferinta amicabila pentru a continua opulu inceputu in sessiunea tr. In cursulu consultarii se ivira trei pareri principale. Dupa ce se recunoscu de toti necesitatea unui clubu alu deputatilor alesi cu voturile poporului roman, unii voiau ca acestu clubu să fie alu deputatilor de partita nationala nedependinte si solidariu intru tote cestiunile. Altii doriau ca clubul să fie compusu numai d'in dep. romani, cari să nu partecipe la alte cluburi era solidaritatea să se preciseze dupa constituire prin una comisiune intru unu programu desbatutu si apoi staveritu prin majoritatea voturilor, minoritatea avendu a se supune majoritatii. In fine unii pretindeau ca solidaritatea să se estindia numai la cestiunea de nationalitate, adeca la revediunea acestei legi precum si la a legii de uniune a Transilvaniei cu Ung. Dupa o consultare de doue ore si jumetate si dupa nesce polemice escate intre dep. Vladu, Cucu, Borlea, adunarea s'au desfăscutu fără vre unu resultatu. Alta dî Vineri (Vineri-a mare) deputati rom. se intrunire era si la 6 ore, dar' acum convocati pre basea unui principiu enunciatiu, ceea ce nu a fostu cu cale, neavendu nimene dreptulu eschisivu de a dicta programe, de aici si urmatu că unii spariati d'in capulu locului, neci si au infatisiatu, altii cari nu voise a subscrie lista de convocare au venit u ca să vedia si să esă d'in conferintia. — Dupa una discussiune scurta dep. Hodosiu provocat de cătiva comembri fece unu felu de programu (de a urmă politica nationala) in termeni largi dar' de altmintrea destulu de chiari pentru unii ce nu voiau a primi asemene programe adeca solidaritatea intru tote, urmarea lui ca dioseurii Marmatiani Mihali si Iurie dechiarara a nu potè partecipă pentru cuventulu dar' fi ingagiasi si la altu clubu, si parasira adunarea, asemene fece mai apoi dep. Ios. Popu (cet. de etra) era in fine infatitiandu-se cam tardu dep. Mironu Romanu (d. Chisneu-Aradu) informatu aici, dar' pote si mai nainte prin cei esfeti, de cele ce se petrecuse in adunare, cu tote că in conf. de eri la propunerea deplui Aleșandru Romanu, de a nu participa la alte cluburi primise, asta-di dechiarandu că d'insulu recunoscce art. XII. 1867 si ne potendu primi solidaritatea in privint'a acestui punctu, paraștiu adunarea, inca mai nainte de a se fi constituitu. Membrii remasi dechiarara a primi solidaritatea si in semnu de constatare subscrisera, amanandu constituirea pre alta data sperandu că cei lati deputati cari mai lipsescu se voru insotii si ei. Membrii cari a semnatu sunt: Laz. Ionescu, Ios. Hodosiu, Ales. Romanu, An. Mocioni, Ionu Cucu, Giorg. Mocioni, Sig. Popoviciu, Sig. Borlea, Vinc. Babesiu, Ales. Mocioni. Adeca 10 insi d'in nr. totalu de 22 insi alesu pana acum. Dep. Grueșcu si Buteanu nu presentara inca latile cred. Bogdanu au plecatu cu concediu. Dep. Ioanovicu nu mai vre să scie nemica de conferintie romanesca pentru cuventulu că d'in asta causa au avutu de a suferi numai bunulu Dileu scie căte si mai căte, in cursulu sessiunii tr. — Noi, recunoscandu că purcederea pentru reinfiintarea si constituirea clubului rom. au fostu gresita, sperăm că lucrulu se va indrepta si că deputatii romani toti cei cu adeverate sentieminte se voru intrunii. Mai nainte de tote constituirea apoi asiediarea programului per majora precum si a toturor cestiunilor occurinti, era nu a intrude de acum cestiuni speciale in programu. Celoru ce nu voru primi neci atunci solidaritatea, li vomu dice cale buna. Asie de alta parte nu potem aprobă procedura cu totul posita a unor frati comembri, cari si d'in alegerea presedintelui casei voiau (in conferint'a de Vineri) pre basea solidaritatii a face cestiunea nationala. Dar' bunulu semtiu alu majoritatii au invinsu si va invinge, credemus noi, totu de auna, precum de alta parte pre cei cu doi bani in trei punge i vomu sili la moralitate.

Cat. Cens.

Diet'a Ungariei.

Siedint'a d'in 30 aprile a camerei deputatilor.

Presedinte de etate: Antonu Pribecu, nota-
ria: Vasile Jurca. D'in partea guvernului mini-

strii: c. Iuliu Andrassy, c. Wenckheim, b. Emericu Mico, Melchioru Lónyay, Stefanu Gorove, Colomanu Bedecovicu.

Siedint'a se deschide prela 11 $\frac{1}{4}$.

Autenticandu-se protocolulu siedintiei precedenti, ptesiedintele anuncia credintiunalele deputatilor Sandru Betlenu, Georgiu Clapca, J. Vidlecicai, Franciscu Simoniciu, Vilhelmu Melasu si Cugleru (d'in Croati'a); aceste se transpunu sectiunilor. Apoi spune că au intratu petitiune contr'a alegeriei lui Lazaru Gruescu.

Deacu oserva, că credintiunalele sosite dupa presintarea raportului d'in partea sectiunilor vor fi a se transpune permanentei comisiuni verificatorie. Colomanu Ghyczy provocandu-se la §. 17. alu regulamentului camerei dice, că credintiunalele sosite sunt a se indica numai dupa constituirea camerei. (Aprobare generale.)

Trecundu-se la ordinea dîlei, se dă citire raporturilor sectiunilor.

Raportoriulu sectiunii prime c. Ferd. Zici raporta despre credintiunalele sectiunii a IX. 38 insi se verifica fără vre-una exceptiune; 8 insi cu nescari exceptiuni, fiindu-că s'au petitiunatu contr'a alegeriei loru.

Raportoriulu sectiunii II. Demitru Horvatu raporta despre credintiunalele sectiunii prime. 40 insi se verifica fără vre-una exceptiune; 6 in modu exceptiunariu, fiindu că s'a petitiunatu contr'a alegeriei loru. Franciscu Cosiutu va avea a-si motivă absint'a. S. VucoVICIU, alesu in doue cerceri, fiindu provocat, abdice de increderea cercului Becichereculmicu.

Raportoriulu sectiunii III. Massimilianu Urmeni raporta despre credintiunalele sectiunii II. 40 se verifica; 6 in modu exceptiunariu, avendu petitiuni contr'a alegeriei loru, (intre acesti-a este si Pasteli protop. rusescu d'in Marmatia.)

Dupa cetirea raportului acestui-a Col. Tis'a intrebându, de are camer'a dreptu, inainte d'a se constitui, să decida aprobandu său reprobandu raportul sectiunilor, provoca una disputa lunga, in care facu parte: Deacu, C. Ghyczy, Madarasu, Bonisius, Hodosiu, b. Simoni, I. Slavi, P. Mihali, Zsedeni, Justu, Iráni, Cichi, Ditrichu, Sacaci.

Deachistii sustieni, că camer'a neconstituita nu e competinte a decide asupr'a raporturilor sectiunarie, numai a luă actu despre ele; si parerea acésta a invinsu.

Raportoriulu sectiunii IV. Paulu Chirali raporta despre credintiunalele sectiunii III. 43 insi se dechiară verificati; contr'a a 3 insi se face exceptiune.

Raportoriulu sectiunii V. b. Gavr. Chemeni porta despre alegeriei deputatilor d'in sectiunea IV. contr'a a 5 insi se facu exceptiuni. Ludvig, alesu in doue locuri este provocat a adice de unulu. Elu respunde, că dupa-ce camer'a să dechiaratu necompetiente pentru a crea decisiuni, nu pote abdice, fiindu-că camer'a nu pote ordenă alegere noua. (Sgomotu cumplitu in drépt'a.)

Raportoriulu sectiunii V. c. Vict. Zici-Ferraris raporta despre credintiunalele sectiunii V. 4 sunt verificati definitivu; duoi sunt inregistrati in rubric'a exceptiunaria.

Acă apoi se incinse una lupta infocata care in urma deveni personale intre Deacu si Albertu Németu.

Urmara apoi raporturile sectiunilor VII., VIII. si IX. d'in partea acestoru-a se fece exceptiune contr'a alegeriei a 18 insi.

Presedintele invita apoi sectiunile să aléga fiecare d'in sinulu său membrii receruti pentru comisiunea permanente verificatoria.

Camer'a se va constitui in siedint'a de mane.

Siedint'a inchia la 2 $\frac{1}{2}$ ore. d. am.

Sied. d'in 1-a Maiu

Asta-di la 10 ore adunandu-se deputatii sub pres. lui Pribecu, dupa cetirea si autenticarea procesului verb. alu sied. tr. presedintele aréta că au sositu căte-va petitiuni, d'intre cari a Temisiorenilor in contr'a alegeriei lui Clapca produse dispute mai indelungate mai alesu pentru cuventulu că unii dep. id'n opusetiune pretindeau stergerea lui Clapca d'in

list'a deputatilor cu votu. Alinandu-se scomotulu se purcese la constituirea casei. Notarii provis. voiău a cesti numele deputatilor dupa cum fusese impartiti in sectiuni, dar la rechiamatiunea mai multor'a d'in opusetiune si anume a lui Madarasu votisarea se fece in ordine alfabetica. Mai antâiu se dedera voturile pentru presedintele casei. Nrulu voturilor au fostu 381 d'in asta-deach. Paulu Siomăciu capetă 246 voturi, Paulu Niari d'in centrulu stangă 99 vot. Daniilu Irani stang'a estr. 31 v. mai capetara Iocai 1 v. (se dă cu socotela că acestu votu i l'a datu d'in resbunare rivalulu Gorove) Gită 1 v. Patai 1 v. (risete) Simoni Ernestu 1 v. Estmodu Siomăciu fu prochiamatu presedinte alu camerei deputatilor. Apoi se purcese la alegerea vice-presed. I. resultatulu votisării fu că Gaizagiu capetă 243 voturi, Sapluntianu 89 v. éra Mocioni Ant. 29 v. (aceste voturi le dedera deputatii d'in stang'a estrema) prin urmare Gaizagiu fu prochiamatu I. vice-pres. Resultatulu votisării pentru alu II vice-pres. este: Bitău capetă 231 voturi, Pap Lajos 80 v. si Vali (estr. stanga) 24 v. Se mai imprasciara si aici ca si la cea de mai nainte căte unu votu si pentru altii, asiè unulu pentru Deacu. Bitău fu prochiamatu vice-pres. alu II. Resultatulu votisării pentru notarii (secretarii) dietei nu l'am acceptat, nu este inse neci o indoielă că voru fi alesii toti cei candidati de prepotintea partita deachiana, — intre notari figureaza si Petru Mihali. Este de insemnatu că dupa noulu regulamentul alu casei notarii capeta diurne indoite, era presedintele camerei 1000 fl. lefa pre luna, adeca atât'a cătu unu ministru. Deachistii voru ca questorul să fie Vas. Covaciu, carele fusese si in sessiunea tr. ceea ce va si fi centrulu stangă, voie ce pre Em. Ivancă, éra stang'a estr. pre Schreter. — Dupa cum se poate vedea apriatu d'in votisarea de asta-di partit'a deachiana, adeca guvernului despune preste una majoritate de 135 voturi. Aceasta proprietate are să remana si pentru viitorul cu tote că corifeii stangă pretindu că alegerea oficialilor casei nu este criteriu celu adeveratu alu majoritatii voturilor, ci partitele au să se grupeze mai tardu cu ocaziunea desbaterilor a supr'a adresei la cuventulu de tronu, si alte cestiuni, dar' noi cunoscandu disciplina ce domnesc intre membrii partitei deachiane potemu prognostica de acum că d'ins'a va avea majoritatea si inca enorme. Insemnămu totodata că triumphul acestei majoritatii este a se atribui numai Ardeleanilor si Croatilor cari dedera unu contingentu de 100 voturi.

De postu.

Asie ne spunu cronicile betrane ale chine'silor: cum că (la an. 179. n. Cr.) caletorindu imperatul ceriul lui (titlulu majestaticu a domitorilor) Ven-ti, Liu-pang u prin tierile imperaticei lui cu propusu ca să se convinga in persona de spre durerile si suferintiele poporelor sale; la otarele unei capitale i esira spre intimpinare mii, si dieci de mii de omeni, — imperatulu numai de cătu sosesce cu suit'a sa; dar' ce scarba să mai véda: in locu de salve si ovatiuni poporulu statea in lemnitu cu manile inclesate si cu bu-diele inchise; nici unu graitoriu, nici unu bineventorius; asiè atunci tenerulu imperatul petrunsu panala inima, schimbă la fecie, i se pareă că vede neluce in locu de omeni; inse cu tote acestea sudorele de morte treceau mai virtosu pre mandarinul antâiu (ministru primariu) care se ingrigise de cu bunu timpu să incepe vocea poporelor sub pedeps'a de morte — pre unde numai va caletorii imperatulu june; nimene să nu spuna de doreri si de nevoi; ci numai se jubileze; — cu asta data inse unu filosofu caruntu — aderinte a lui Confuciu — (Con-fu-ce) care se imbucură de increderea nemarginita a concetatiilor, lu dede de golu cu astfelu de primire ne asceptata, inse forte bine pregatita; pentru că in urma luandu imperatulu cunoștinția de caus'a tacerei mormentale; mandarinul celu mare a fostu lapedatu de la guvern; si de locu imperatulu a datu ordinatiunea următoaria: „de asta-di inainte pe fruntea curții nostre imparatesci va viflă unu standariu mare, de adrepta si in stang'a va depinde căte o tabula; pre cea d'antâia va potă insemnă ori si cine aceea ce va ve-

dă a fire salutariu pentru comunu; era prece'a lalta să se registreze smintelele guvernului.

Noue — romaniloru d'in provincia — vediendu cele ce se intimplă, ni se pare că trăim sub mandarini chinesi; și nici de cum sub era constituiunala; unu poporu blandu, loialu către majestate, credințiosu patriei si-spune sub ceriulu liberu a lui Ddieu dorerile ce i rodu la inima; și foiele adeveratu națiunale (Gazeta, Federatiunea și Albină) pre o tabla, pre o pagina însemnată ce ar' fi salutariu statului; era prece'a lalta spunu apriatu vin'a g uvernului; și pentru că asiè ce-va nu vine la socotelă celor de la potere — să nu dăcemu mandarinișor — atunci candu în simplitatea nostra credem, că ne rogăm lui Ddieu, — său însemnată altu ce-va unu simplu maialu de la Blasius in memorie celor ce au sangerat cu credinția pentru tronul Absburgilor, și pentru Autonomia patriei natale?!!! — și că înplinim unu actu de pietate: suntemu timbrati de proditori de patria, de partanii si revoltatori.

Chiar' asiè ni se infacisia in ochii nostri acum in postulu mare, candu romanulu se bucura si de o deslegare de pesce si untu de lemn — si prin urmare nu demuștrâmu de pesimisticu intregu cursulu procesului pentru „Pronunciamentu“ si mai virtosu coron'a acelui-a: incarerarea d. Romanu; in Ardelu in tier'a de comisariu, in tier'a si pana asta-di ruginita de spiritulu legilor feudal (de privilegie si caste teritoriale si națiunale) in tier'a netolerantiei si a gendarilor; pronunciamentistii tandem dupa multe tortură sunt absolviti; si ce se vedi in Ungaria totu ace'a-si tiera dupa conceptulu celoru-a de la potere — d'in vediutu inse parlamentaria, reproducatorulu si comentatoriulu rugatiunilor si acelor de pietate — că-ci noue in veci nici unu guvern nu ni va potè octroia alta convingere, ca si care avem scrisa in inima prin degetul naturei, a lui Ddieu — a poporului romanu d'in campul libertatei, este inprocesuatu si condamnatu.

Am disu inse: că nu suntemu pesimisti, prin urmare trebuie să fimu optimisti; deci asiè credem in adencul inimii cum că aceea maiestate prea buna, imperatulu nostru gloriosu, către care pastrâmu o credinția neclatita strabuna, precum a supr'a ardelenilor, asiè si mai virtosu a supr'a ungurenilor — intelegerem redactiunea „Federatiunei“, si-va pronunția pregratiosulu: Ego te absolvo.

Candu inse dle — Redactoru ar' fi să desieriți pocalulu amaratiunei pana in fundu; asiè atunci stringerea noastră de mana, si rogați unile ferbinti către Ddieu, care adeseori concede să ni se strivesca corpulu, dora pentru pecatele de ura ale parintiloru, nu valasă inse să ni se uida si sufletul, să-ți fia mangaiare, tovarasiu si ocratore*)

Datu in sinulu Bihorilui, in postulu mare 1869.

Carabusi.

Cutare, „scrinciobu“ ori mai bine corespondinte la foia „Bihar“ nu mai inceta a ride de partid'a națiunala (a cercului alegatoriu de Beiusi), legea si postulu ei; satirisandu chiar' si pesoi orzam'a harenilor mancati candu atunci; — noe facia cu asiè scrinciobu corespondinte, intipindu-ne faci'a dumnicelui et comp. ni vine in minte buruén'a sardica a lui Dioscoride, de carea moria; ridindu; rideti deci dloru scrinciobi de noi cătu vi place; că-ci bine scimu că risulu dvostre, este sardoniu.

Să fie de bine!

Beiusi, finea lui aprile, a. c.

Adres'a dietei croate

către diet'a comune unguresca in afacerea vinderii padurilor d'in confiniile militare ale Croatiei.

Onorata camera representantiva!

Pretiuiti frati si amici!

Nu este multu, de candu diet'a regatelor Dalmatia, Croati'a si Slavoni'a de una parte, si diet'a regatului Ungaria si Transilvani'a de alta parte su protectoratulu pregratiosului rege si domnitoriu Franciscu Iosif I. au inchiatu impaciunea de dreptu publicu, si prin acésta au re'noituita fericesc legatur'a stravechia, intrerupta prin nefavoreea temului, a regatelor intr'unite; si acum ni se ofere ocaziea a trage folosu d'in acésta legatura fratiésca, care are să consiste in scutulu comunu si tocmai pentru ace'a mai firmu si mai eficace alu constitutiunii comuniungare-croate si alu tuturor legilor regatelor si tierelor coronei st. Stefanu, garantate prin impaciunire si legesa fundamentala.

*) Multiamindu-ve de sentimentele fraterne însemnatu că in viéti a constitutiunala monarculu nu face nemica fără de ascultarea consiliiloru săi si fără contrasemnarea loru, — sămîtiul de dreptu si de dreptate ar trebui să prevaleze, dar dorere, vedeti că lipsesc la noi, de altmintrea neci in asta privintu nu ne am perdutu tota credința era daca ave mu barbat'a de a luptă se recere să avem si de a suferi, că-ci altcum cauza nostra nu va triunfa in veci. Red.

Onorata casa! De cătu-va tempus'a latitu in publicitate, si asiè discundu, e cunoscutu de comunu, că ministeriulu comunu de resbelu d'in Vien'a voiesce a vinde unu complexu însemnatu de 30,000 jugere de padure d'in confiniile militarii d'in Slavoni'a, si anume d'in regimentulu Brodului si alu Petruvaradinului, si vinderea acésta se opreza cu cursulu dietei unguresci.

Conformu respunsului banului acestor regate, datu la interpellatiunea ce i facu diet'a in privinti'a acestui obiectu, ministeriulu ungurescu in contielegere cu ministrul dalmat-croat-slavonu au luatu măsurile necesarie inca inainte cu vre-o căte-va septembane pentru a conserva interesele tieri nostre in cauza padurilor cestionate, pana acum inse nu se scie cu ce rezultatu.

Confiniul militar croat-slavonu conformu §-lui 66 alu legii de impaciunie apartiene teritoriului regatelor de asemenea numire, cu aceste, respectivu cu provinoia de care nu mai in privinti'a administratiunii despartită, formezu una individualitate de statu.

Dreptu ace'a confiniul militar croat-slavonu in prea inalte rascrite ale maiestatii sale s'a numit totu-de-un'a „parte intregitoria a tierei mame“ a regatelor Dalmatia, Croati'a si Slavoni'a, care consideratiune prea inalta, in urma inviorei reciproco a dietei acestor regate cu diet'a Ungariei si a Transilvaniei obtinu cea mai viua esprezisone si prin ace'a devinu unu adeveru neresturnaveru; si conformu dispusetiunilor §-lui 8 alu legii fundamentale, neci unu bunu alu statului său proprietate imobila a acestor regate, su care sunt a se intielege si padurile apartenente cadru lui territorialu a acestor regate insfrate expresu in §-lu susnumit, nu se potu vinde legalmente fără „consultarea“ si „convoarea“ premergatoria a dietei regatului triunitu.

Daca, in intielesul chiaru si conformu testului literalu alu legii, acésta este adeveru, atunci inaintea representantiei națiunali nu potu fi indiferinte impregiurarea, că decorul padurilor confiniului slavonu, se devastéza fără scirea si inviorea ei prin urmare vatemandu evidentu legea esistente; nu potu fi indiferentu inaintea ei, a scrută cum e a se conserva, respectivu a se regulă cu ocazie a acésta dreptulu de pana acum alu poporatiunii respective la usufructulu padurilor cestionate, si ce e inca si mai importantu, a scrută, cum invioreaza a dispune de banii respectivi, adeca de pretiula vinderii, ce se va urca la mai multe milioane de florini.

Tote aceste interesaze tocmai in asiè măsura si pre die-t'a ungrăsca; că-ci confiniul militar croat-slavonu, conformu motivării de mai susu, scossa d'in insa-si legea, ca „parte intregitoria“ a regatului triunitu d'impreuna cu acestu-a-nu apartiene asiè numitei „Cislaitanie“ ci coronei st. Stefanu, si astu-feliu vinderea vre-unui bunu d'in intrul acestor regate si tiere, precum si disponerea eu banii acesti-a fără scirea si inviorea loru, legalmente nu s-ar' potè intempla cu atâtua mai vertosu, că-ci in legea de impaciunie in privinti'a confiniului nostru croat-slavonu e desemnată totu ace'a-si chiae, conformu carei-a, la casu candu administratiunea lui va fi impreunata cu a provinciei, are să faca parte in implementarea comunelor nostre detorintie suscepute fatia cu Ungaria. Dispusetiunile aceste si-ar' perde valoarea si rezultatulu, daca s-ar' potè dispune fără scirea si inviorea ambelor representantie națiunali, de perceptiunile contrase d'in banurile statului d'in confiniul militar, pentru scopuri noile necunoscute.

In astu-feliu de impregiurări, diet'a acésta prin conclusulu său adusu in sedinti'a de la 21 c. a protestatu contra vinderii padurilor cestionate, care s-ar' indeplini fără scirea si consensulu ei prin urmare contr'a legii, facandu maiestatii sale ces. reg. apostolica una prea umilitia reprezentatiunea pentru a se sistă de ocamdata veri-ce procedere unilaterală si ilegală in afacerea acésta, si pentru ca, conformu ordinatiunii apriate a §. 8 act. I. alu dietei dalmate-croate-slavone, si art. XXX. alu dietei unguresci, să se asterna dietei acestei-a pre calea sa afacerea vindiării padurilor d'in confiniul slavonu si anume d'in regimentulu Brodului si alu Petruvaradinului, d'impreuna cu actele referitoria la acestu obiectu.

Pre langa comunicarea amicabilă a tuturor regatelor, diet'a regatelor Dalmatia, Croati'a si Slavoni'a pasiesce si inaintea inaltei diete unguresci, a aliatului său legal, cu incederica si speranti'a, că inalt'a reprezentatiune națiunala comuna considerandu ponderositatea si urginti'a obiectului acestui-a, precum si folosulu comunu si conservarea drepturilor tieri si ale națiunii, inca se va intrepune cu energia si fără amenare, ca in afacerea padurilor cestionate apartenente teritoriului acestor regate, să se observe pre deplinu dispositiunile §-lui 8 alu legii de impaciunie, si ca să se sistemeze deocamdata veri-ce procedere ilegală in afacerea acésta.

Cum stămu cu Asociatiunea nostra națiunala Aradana?

Aradu, in 15/27 Aprilie 1869.

Acésta intrebare, — dupa parerea mea, si mai alesu in tempulu de facia, candu națiunea nostra romana este predominita si delaturata politicesce, ba chiar' si existinti'a ie ignorata, — e cu multu mai momentosa, decătu să fiu indiferinti a ne ocupă de ea si a atrage atentiunea onoratului public cetitoriu a supr'a acelei-a.

Candu facem acésta nu voim să recapitulăm cele ce prin condeiu unui preastimatu comembru alu asociatiunii acumui duoi ani totu in cauza acésta de mare importan-

tia sa desbatutu si lamurită cu colorile cele mai viuie in foile noastre națiunale; ci cauta să ne marginim numai la neajunsurile si dificultătilor, de care asta-di asociatiunea nostra națiunale, unica in tota Ungaria, patimesce.

Siese ani de dile sunt déjà de la urdarea asociatiunei națiunale națiunale, a carei-a devisa stralucita este promovarea culturii poporului romanu. Zelulu si insuflețirea manifestata cu ocaziunea înființării acestui institut filantropic curat națiunali, d'in partea fondatorii membrilor a implutu de bucuria animele tuturor filioru națiuniei, cari d'in tōtē părțile fure animati a se face factori si insotindu-se cu premerităii fondatorii a contribuit dupa potinta si bunavointia la scopurile cele nobile, oferindu fise-care denariul său altariului națiunali.

Acésta insuflețire au datu apoi garantia suficienta pentru a ne mangaia cu speranti'a, că subsistinti'a, venitorii si inflorirea asociatiunei naște fiindu incopiate cu onoarea națiunii romane, asta-di despojata si persecutata politicesca va fi in interesul fiecarui fiu adeveru si bineșteintitor alu ei, si cu atâtua mai tare d'insii ca membri voru nea-i pune o baza poternica, a concurge prin concentrarea puterilor spirituale si materiale intru calduros'a ei spriginti, astfelii a-i asigură o pusetiune însemnată si importantă de totodata o esistintă durabila, prin care să potem mai grăbi ajunge la tienta dorita, de a înlesni cultur'a spirituala si la poporul romanu precum ace'a se manifesta la alii popore, intr'un gradu mai inalt si demn de emulatiune.

Precandu alte institute de asemenea categoria la alte păpore colocuitoare inflorescu si se sorescu pre d'ce merge, atunci cu dorere si anima sfasiată debue să marturismu insinuante sortea asociatiunei naște d'in ce in ce se vede mai molipsit de indiferentismulu condamnabile alu membrilor săi; că de si atâtua cu privire la tener'a ei sustare, cătu si la mijloacele materiali ce i-au statu la dispusestiune, a nesuitu, in pregijurări destul de nefavorabile tocmai la incepulum vieții sale, a nu se abate neci pre unu momentu de la scopul său celu sublimu de si a avutu a se luptă cu impediiri multilaterali, totu-si a nutritu cea mai firma sperantia; că in cetele dar' siguru va deveni in placut'a pusetiune de propasi către scopulu său propus, prin contribuire continua spre inmultirea midilocelor sale materiali. Inse dorere că păcătu de mare se areta la incepulum insuflețirea membrilor si serisi cu deavalm'a, pre atâtua este constatata adi molipsirea nepasare si apatia d'in partea celor mai multi membri ai acesti asociatiuni facia cu detorintele suscepute de bunavoia si favoreea celui mai santu interesu națiunali.

Ne aflam tocmai in ajunul adunării generali, careva fi a siepte-lea si se va tine, precum scimus d'in otarin anului trecutu, in lun'a lui maiu, prin urmare se de a fi neincungjurata de lipsa si tocmai la timpul său a venit era-si la cestionatele desbatute si lamurite in foile noastre națiunali, s'a disu inainte de duoi ani si diumatate, că aiciatiunea nostra n'a fostu in stare a face alte propasiri, cătu că au impartit „ajutorie si stipendarie“ la un numar insemnatu de studinti lipsiti de mediloce materiali, dupa cum prea bine s'a afirmatu atunci, prin acelu ajutor neinsemnatu si precariu nu s-ar' potè spori inteliginti'a naște națiunala, carea, dupa cum s'a potutu esperia, la tōtē stiunile vitali pre terenul politica-națiunala, este unu facru de una necesitate imperativa pentru elutarea triumful intereselor si cauzelor noastre in viéti a constitutiunala, ce intieleginti'a este conditiunea si garanti'a prima pentru prosperarea unui popor; se recere inse ca să avem creare intieleginti'a, să receru mediuloc mari materiali.

D'in acestu punctu de vedere, adunarea generala atunci luandu in consideratiune necesitatea intetitoria de corespunde cătu mai bine scopul său intru „i năștare a culturii in națională a poporului român“, n'a pregetatu a stabili, pentru crescerea tenerii studiose, stipendie in sume mai mari, care dupa cum s'a pututu vedea d'in reportele directiunii, s'a si impartit in siepte insi in anulu trecutu.

Pre langa aceste erău destinate si ajutorie pre peate crescerii si culturii poporului de la sate adeca: pe ajutorirea invenitorilor comunali mai seraci inse diligenter premirea scolarilor buni.

Spre scopulu acestu-a s'a fostu preliminatu si apăratu o suma de 400 florini insarcinându-se directiunea naiciatiunei cu realizarea acelei otariri, firesc numai de eventualmente i va sta la dispusestiune accea-si inse precum cu dorere ne-amu potutu convinge d'in regulu directiunei despre activitatea sa d'in anulu trecutu, s'a potutu efectuat, numai d'in unică causa, că rezultatele cele enorme de oferte ale membrilor numerosi, cu care sunt detori asociatiunii inca de la urdarea ei, nu s'a potutu inca

Adunarea generala de anu a desbatutu de nou cu acestor restante, care in totalitatea loru fiindu forte si urcandu-se proste totu la o sumă aproape de 20,000 lei aflatul de neaperata lipsa a impune seriosu directiunea efectuirea licuidării si incasării acelor pretensiuni de membrii respectivi in restanta.

In meritul acestu-a directiunea asociatiunei de si formu insarcinărilor primite d'in partea adunării generale in anulu 1867 a intreprinsu tōtē măsuri posibile a numită pretotindenea colectanti alegandu persoane, de care a potutu cu totu dreptul presupune că in calitatile lor de direcatori comitatensi, protopopi, preoti, notari comuni si alti barbati de influența si incredere la popor, vor fi stare a sprinții scopurile si intreprinderile asociatiunii,

si n'a fostu in stare nici la adunarea generala d'in anulu trecutu a areta resultatulu dorit u desu pomenitele pretensiuni a le asociatiunei, era-si numai d'in unica causa ca, precum on. publica cetitoriu s'au potutu deplinu convinge d'in protocolele siedintelor directiunali publicate, parte a cea mai mare a respectivilor domni colectanti n-u si imprimira detorintia luata de buna voia a supr'a-le, nu fecera destulu recercarilor directiunei in cestiunea acesta atatu de momentosa facia cu unu scopu filantropicu.

Dar' abstragendu de la acesta trista impregiurare, adunarea generala de anu, sperandu ca starea cea deplorabila a avelei asociatiunei prin indegetatele dispusetiuni privitorie la licuidarea si incasarea restantelor ce erau puse dej in efektuire, si contandu de nou pre zelul si insufisirea respectivilor domni colectanti, dispuse ca si in anulu acestu-a se proveda si epteteneri studinti cu stipendie apoi au mai incuiintiatu unu stipendiu de 300 fl. pentru unu studinte permanentu la politehniciu, lansandu in valore totu odata si dispusetiunea de mai nainte, ca cele 400 fl. asemnate pentru inaintarea crescerii tenerimoi in scolele de la sate, pentru premiarea invietiatorilor si invietaceilor distinsi si procurarea de carti scolastice etc. se faca si in anulu acesta deca resultatulu incasariilor ar' face cu potintia disponerea acestei sume.

Dar' acum vine intrebarea ca ore implinitu s'au acestea? marturisim d'in capulu locului ca nu s'a implinitu de feliu.

Acesta impregiurari me facu se rosiescu vediendu-me constrinsu la acea marturisire ca asociatiunea nostra nu numai a propasit u catra scopulu seu, ba chiaru neci atata n'a fostu in stare a face, ce facuse in anulu precedent, neci stipendiele preliminate pentru tenerii studinti, neci procurarea opurilor pentru biblioteca si neci premiarea invietiatorilor si scolarilor distinsi de pre la sate nu s'au potutu intempla necum se fia sporitu veniturile asociatiunei.

Va se dica asociatiunea nostra, ai carei membri numerosi se estindu preste cole si e comitate: Aradu, Temesiu, Torontal, Carasiu, Cianadu, Biharia si Zarandu si o parte d'in Transilvania si se urca la unu numeru de 2000 intre cari, cu putiena exceptiune, sunt mai totu barbati inticleginti si carturari, in locu de a luu unu sboru mai mare in privintia materiale, pre dico merge se vede mai impdecata, intru realizarea scopurilor sale de a lati cultura; activitatea si detorintia ei jace in amortire.

Avereia asociatiunei este numai unu montru incurcatu in protocolele de manipulatiune, care la tote adunariile generali au fostu obiectul discutariilor si pentru a carui lamurire si descurcare de geab'a s'au facut cate si mai cate propunerii si dispusetiuni, candu ele si adi stau balta era-si numai d'in simpla causa, ca partea cea mai mare a membrilor recercati in privintia acesta si in calitate de colectanti au refusatu totu concursul loru, si anume cei d'in partile banatue.

Acesta e o impregiurare atatu de trista pentru promoverea culturei nostre natiunale, care nici de catu nu se poate relaci, si pentru a carei-a ilustratiune trebue se amintim si acea ca responsabilitatea de feliu nu poate cadu pre umeri directiunii mai vertosu atunci, candu d'insa la constituirea colecturelor au fostu cu deosebita privire si preferinta pentru domnii diregatori comitatensi si comunali conatiunali de la alu caroru-a devotamentu si detorintia natiunala asociatiunea nostra a potutu accepta cu cea mai firma sperantia: ca li va jacu la anima promoverea scopurilor nobili, si nu voru intardia neci pre unu momentu a coresponde misiunei loru onorifice, se voru interesu deca nu mai multu si cu mai mare caldura, apoi celu putienu intru atatua, in catu s'au esperiatu ca au facutu intru folosulu difertelor asociațiuni, societati, institute si reunioni etc. ale compatriotorilor magiari pentru cari, provocati fiindu desvolta cea mai mare activitate si in calitatea loru de diregatori la tote occasionile sunt in stare a face colecte si a adunare ajutorie — provocandu poporul la contribuire. Fost'am si eu notariu communal si in decursu de mai multi ani ai activitatii mele avendu superiori totu romani, am potutu esperia catu de multu potu face, contribui diregatori romani comitatensi si comunali pentru asemene scopuri, numai vointia tare, indemn si interesare se aiba catra astfelui de intreprinderi, apoi dieu multu forte multu potu face fara ca se bata la ochii statuitorilor, caroru-a potu nu li vine la socotela sprigini si prosperarea institutelor filantropice de carac ter unat i unal romanescu macarcu loru forte bine li prindu ajutoriole ce le aduna diregatori si notarii rom. pentru scopurile difertelor reunioni magiare cum fure mai anu colectele impuse preotilor, invietatorilor si poporului romanu in favorea reuniunei honvedilor!

Apoi ast'a nu e totulu, ce e mai durerosu si mai condamabilu peintru unii domni diregatori romani, este, ca fiindu rogti d'in partea directiunei pentru bunavointia de a primi a supr'a-le misiunea de colectanti intru folosulu asociatiunei natiunale, domnia loru a refusatu primirea acelei misiuni pentru cuventul ca agendele si afacerile loru oficiose diregatoresci i impedece de la suportarea sarcinei de colectanti, va se dica nu se da in pusetiunea de a face servitie in interesulu asociatiunei

ca si candu dumnedieci scie ce lucru mare ar fi deca cu datele ocasiuni multilaterali ar' implini si detorintele natiunale.

Multe am fi in stare a presupune si a dice despre aceasta scusa precat a nefundata pre atatu de durerosa, dar' o lasam dreptei judecati a opinionei publice, atat'a inse si faptu dej constatatu: ca asociatiunea nostra au impartita ajutorie stipendiare la mai multi teneri, dintre cari unii au esti omeni luminati, si adi fiindu promovati la diregatorie publice, seu forte putieni, seu namica nu se interesaza pentru sprigirea acelu isvoru cu acarui ajutoriu s'au adaptat cu scintele ce li facu posibile subsistintia si viitorulu splendidu; — la unii ca acei ingratii, causele si scopurile asociatiunei sunt numai secundarie!

Deca pana acum s'au mai potutu tragana cauca si cestina a acelui restante, si asociatiunea in anulu trecutu au fostu silita a se apucu si de neinsemnatul capitalu asid numit: nedisponibilu d'in care numai a fostu in stare a impartiti stipendiele celor siepte teneri; adi inse candu nici sum'a luata d'in capitalulu nedisponibilu in inchipu de imprumutu nu au restituit'o, cu atatu mai putieni va poti imparati stipendie si alte ajutorie de acesta categoria conformu decisiunilor adunarii generali d'in anulu trecutu.

Spre ajungerea scopului dorit parerea mea este ca ar' fi neincungjuratu de lipsa: ca la adunarea generala viitora se constate cu precisiune tota starea avelei asociatiunei prin o comisiune deosebita si pe basa licuidarilor intrate dej la directiune, staverindu-se urmatorile:

1. Care si cati membri sunt evidenti si recunoscu prin declaratiunea data conformu instructiunilor emanate la respectivii domni colectanti, a fi detori cu sum'a ofertelor. — Acesti-a apoi se fia priviti de membri activi si portati in evidenție.

2. Care si cati n'au recunoscutu sumele restante a le ofertelor loru si au refusatu a da declaratiune, — acesti-a se fia stersi pentru totdeuna d'in catalogulu membrilor.

3. Care si cati d'entre cei 88 de colectanti numiti pentru scopulu licuidarui si incasarii in restimpu de unu anu de dfle n'au fostu in stare a imprimi acesta mica dar' santa misiune, protocolarimente se fia declarati de nepasatori si cu totulu indiferinti facia cu interesele vitali a le natiunei nostru eschidiendu-se totu odata d'in colegiulu factorilor, respectiv membrilor.

4. Pentru realizarea agendelor neglese a se delega din sinulu adunarii generali alti barbati mai interesati si insufletiti pentru scopurile sublime a le asociatiunei natiunale.

5. A se simplifica catu mai tare agendele colectantilor si preste totu cele privitorie la afacerile directiunii, precum si formalitatile multilaterale si superflue ce adeseori casuanandu lucruri de prisosu si incercature, confunda si impedece mersulu si esactitudinea afacerilor, provocandu numai dispute si discutarii seci.

6. Apoi, de-orace s'au constatatu ca unii comemperi chiamati si nechiamati au primitu si incasatu sume diferite de bani de la mai mulți membri solvitori fara ca se i fie stratusu la perceptoratulu Asociatiunei, pre unii ca acesti-a trebuie trasi la respondere respunde constringandu-i a depură banii afatori la dinsii.

E dreptu ca interesulu asociatiunei nostre pretinde neaperatu ca se aiba catu mai multi membri dar' aceia se fia membri adeverati si insufletiti pentru interesele si scopurile ce le propaga asociatiunea nostra; se fia membri reali, membri de acei-a, cari prin imprimirea punctuala a oblegamentelor acceptate cu tota bunavointia sajute si inainteze scopurile asociatiunei; era nu membri numai cu numele si numerulu figurandu in protocolele asociatiunei, cari nu numai ca nu produc nici unu folosu, ci cadu ca o sarcina grea pre umerii asociatiunei, ca unu osu mortu in organismulu ei.

In fine nu potu intrelesa a nu atrage atentiu on. publicu estitoriu, dar' cu deosebire a toturor membrilor asociatiunei a supr'a necesitatii discutate inca la anulu 1864, — ca ar' fi intru interesulu prosperarii si latirei culturei natiunale daca adunarile generali a le asociatiunei nostre analogu celei d'in Transilvania ar' fi ambulante, precum s'a fostu propusu in statutele modificate si stramutate d'in partea regimului, de ora ce prin tinerica adunarilor generali ambulante forte multu ar' spori asociatiunea nostra atatu in privintia materiala catu si in cea spirituala, era interesarea membrilor departati ar' fi cu multu mai insufletitora si convenirea loru mai possibila. Interesele si favorurile ce le-aru poti castiga asociatiunea nostra prin asemenea indreptatire suntu cu multu mai invederate si vitali, decat s'nu le cunoasca veri-care membru binesentitoru si doritoru de a imprasci cultura natiunala. — Prin urmare ar' fi de dorit ca factorii principali ai asociatiunei nostre se crece esoperi aprobarea mai inalta pentru tinerica adunarilor generale ambulante in favore la latirea culturei natiunale intre poporul romanu.

Unu membru alu Asociatiunei natiunale Aradane.

Nr. cons. 351 ex 1969.
Catra inspectoratele districtuali de scole d'in Archidiocesis a nostra gr. orientala d'in Ardeau.

Inaltulu Ministeriu r. ung. de cultu si invietiamantu, prin rescriptul seu d'in 17 martiu a. cur. nr. pres. 435, areta acestui Consistoriu, ca Supremului Inspectoratu scolasticu archidiecesanu, ca dupa raportele ce i s'au facutu, starea

scolelor confesiunali d'in patria nu corespunde decisiunilor cuprinse in §. 11. alu articulului de lege 38 d'in anulu 1868, anume Inaltulu Ministeriu areta, ca edificiile scolastice si odaile pentru invietiamantu sunt necorespondiente si in multe locuri nesanetose si in stare rea, si ca in deosebi s'ar' fi descoperit uurmatorile defecte: a) nu se tiene terminul de 8 luni, statoritu prin lege pentru cercetarea scolelor, si dupa esamenele de primavera d'in martiu in multe locuri cercetarea scolei incetiza de totu; b) copiii obligati a cerceta scola, o cercetaza forte neregulat si in privintia acesta nu se face aretare nici la oficiul parochialu, neci la celu comunalu; c) scolele afara de o tabla pentru computu si tablele de parete pentru cetire nu au nici un altu aparatu de invietiamantu; d) defectul celu mai esentialu, ca d'in obiectele de invietiamantu, prevedute in lege, se invietia pre putieni, si preste totu afara de invietatur'a religiunei si de computu nu se inveti a de regula nimicu altu-ce-va.

In legatura cu cele d'in acesta chartia ministeriale sum detorii a aminti cu acestu prilegiu, cumca atatu sinodele noastre d'in an. 1850, si 1864 si congressulu natiunalu român besericescu d'in an. 1868, catu si Consistoriulu nostru totale au facutu cele ce recere crescerea si luminarea poporului nostru creditiosu, si inaintarea trebei scolare, si ca pre langa tote stradanile neobosite ale Consistoriului nostru, ale protopopilor ca directorilor districtuali de scole, ale preotimii si comuneloru nostre besericesci, n'am potutu spori atatu, catu amu fi potutu spori de nu ne ar' fi impedeceat urmările naturali ale pusetiunei nostre besericesci si natiunali d'in tempii de mai nainte, care tote consistoriulu nostru, le-au aretat inaltul gubernu cu mai multe ocasiuni si cu deosebire la an. 1865 candu inaltu acela-si a scrisu Consistoriului, ca starea interna si externa a scolelor nostre infatisieza o icona trista; ca adoca: „inaltul Guvernul se nu credia, ca si cum scolele nostre preste totu ar' infatisia o icona trista, pentru ca cladirile scolare numai in parte sunt neglese, si in parte sunt bine grigite, si asie roga pre inaltu-acol'a-si a nu se mahni, ca si cum starea cea esterna a scolelor nostre preste totu ar' infatisia icona mai trista, ca-ci aci vinu a se considera mai multe impregiurari, si adeca, ca legislatia patrici nici candu nu s'a ocupat cu treb'a culturii poporului, dicendu: rusticus prae ter mercem laboris nihil habet; ca-ci comunele nu sunt organizate politice-nici pana asta-di, ca poporul tieranu simte si asta-di urmarile fostei grelei sale iobagie cu atatu mai multu, cu catu apesa si scumpetea mare, si anii cei neroditori si feluritele vigelie elementari, care l'au ajunsu in cesti ani d'in urma. Acesto impregiurari tragu apoi dupa sine si frecuentarea iregulata de scola a copilor, si neglegerea gradinilor de pomi in multe locuri, era in altele lipsiroi loru totala. Cum-că voru fi si astfel de casuri, unde cladirile scolare s'au ruinat d'in negrigea individilor besericesci si politici, cari sunt chiamati a tieni cladirile aceste-a in buna stare, este afara de tota indoiel'a; ince ca neajunsurile aceste-a se pota indreptata, dupa parerea smerita a subsrisului Ordinariatu s'ar cere colaudarea speciala a individilor, cari s'au meritatu in ingrijirea infinitarei si a sustinerei cladirilor scolare in bun'a stare si a inmultirii lefelor dascalesci, precum si infruntarea speciale a tuturor, cu a caroru vina s'au ruinatu acele cladirile scolare si lefele dascalesci au scadiutu, ca-ci altcum nu se ajunge scopulu.“

Spre delaturarea unor asemene defecte, ce s'ar' afila in scolele nostre confesiunali, in conformitate cu requisitiunea Inaltului Ministeriu, vi se aduci aci inainte in traducere romanescă respectivele decisiuni, cuprinse in suscitatul articolu de lege pentru scolele poporale. Acea lege prescrie:

1) ca edificiile scolastice se se asiedie in locuri sanatos, uscate, odaile se fia spatoase, amesurate numerului scolarilor (computandu-se pentru o odaia 60 scolari si pentru fiecare scolaru unu spatiu de 8—12 urme patrate), se fia luminoase, si se pota usioru sventa;

2) baietii se fia deosebiti de baiete, si incatule si potinția se se instrueze in odai separate, unu invietitoriu de reguli se nu aiba mai multi decat 80 elevi, er' in casuri strordinari prin invoirea autoritatilor scolastice superioare se potu face abateri de la aceasta regula;

3) invietitorii potu fi si de aci inainte numai individii, cari au absolvit cursulu pedagogicu intregu si cari dupa depunerea esamenului prescrisu au primitu decretu, — seu deca n'au terminat cursulu pedagogicu intra unu institutu publicu, au depusu in unu asemene institutu atatu esamenul teoreticu catu si ecu practie cu succesu bunu, — era invietitorii, cari la publicarea legei acestei-a au fostu in oficiu, se lasa in oficiul loru, dar' sunt indetorati a-si dovedi inaintea autoritatilor, ce inspectiunea scolele, esperintia si de steritatea de a instrui, — er' cei ce nu potu devedi aceasta, se potu deobligat a face unu cursu supletoriu in vacantele de veră la institutulu pedagogicu;

4) in scolele poporale trebuie se se predè celu putieni urmatorile obiecte de invietiamantu:

- a) invietatur'a religiunei si a moralei,
- b) cetera si scrierea,
- c) computul de rostu si in scrisu si cunoscintia mesurilor d'in patria,
- d) gramatic'a,

e) elemintele fizice si istoriei naturale, cu privire la modulu de vietuire si la districtulu, de care se tienu parintii majoritati copiloru,

f) geografia si istoria patriei,

g) inviatuni practice a supr'a economiei campului si cu deosebire a supr'a gradinaritului,

h) cunoscintia pre scurtu a drepturilor si detorintelor cetatenesci,

i) cantarea,

j) deprinderi corporali (gymnastics), cu privire la exercitiul militaresc.

5) Scoalele se fia provedeute cu table, incatu e cu potinția cu globul pamentului, cu mape, cu ioane pentru istoria naturală si preste totu cu cele mai necesarie aparate de inventamentu;

6) cercetarea scoelor pre sate se tinea celu pucienu 8 luni si in orasie celu putienu 9 luni.

Pentru de a efectua o cercetare catu mai regulata a scoelor, se recomanda Inspectoratelor districtuali, de a obliga strinsu in serisu pre fla-care invatiatoriu, ca se arete din candu in candu casurile de absentare si pre individii negligenți intru cercetarea scolei, era apoi Inspectoratele di strictuali scolastice in urm'a aceloru arestari se intrebuinteze tote medilocele morali spre vindecarea reului, si in casu de a nu se potè vindecà reulu prin mediloce morali, se se adreseze pentru lecuirea lui la autoritatile civile.

Cu prilegiul unor asemene recusituni catra jurisdicțiunile politice se se fia provocare la emisulu esecșului ministeriu de inventamentu d'in 24 aprile 1868 nr. 105 d'in „Buda-Pesti Közlöny“ nr. cons. 528. 1868.

Totodata spre a corespunde legii susamintite, se voru face pregatirile necesarie, ca de la inceputul anului scolariu 1869/70 se fia rondulu inventamentului in scoalele populari si capitalii amesuratii legii susamintite; rondulu acestu-a se va publica mai nainte de inceputul anului scolariu viitoriu.

Acesta-a se comunica Inspectoratelor districtuali de scoale spre strinsa observare si apoi publicare directorilor locali de scoale si dascalilor de scoale parochiali si capitale precum si aceea, ca in tipografi'a arcidiecessana se afla tabele pentru cunoscerea literelor si cetire cu pretiu de 10 cruceri mon. aust. — apoi si cartea despre gradinaritul cu 50 cruceri Sabiu d'in Siedinti'a consistoriale, tienuta in 27 martiu 1869.*)

Arciepiscopulu si Metropolitulu

(d. „Tel. R.“)

Andrei m. p.

Noutati Straine.

ISPANIA. „Movimento“ d'in 24 aprile publica epistol'a lui Garibaldi catra Vernando Garrido, unulu d'ntre membrii constituantei ispaniole, precum urmeaza:

Capra, 20. aprile 1869.

Iubite Garrido!

Resolutiunea Cobungului este laudabile. Speru ca asta va fi una lectiune buna pentru barbatii ce nutrescu prea multe simpatie in favorea revoluției.

Eu si toti cati iubescu natiunea ispaniola, amu doru d'in anema, ca se desbrace catu mai curendu de maimutarea broscelor d'in proveste care tocmai nu i convine.

A cersi rege, candu tote poporele rotogolului s'au saturat de ei si i urescu d'in sufletu, este unu ce necompatible cu caracterul celu superbu alu natiunii dtale, de la care mai multe popore seduse si sclavite ale Europei spera forte multu. Grecia de plange orbila monarcilor sei, cari ambla, cersindu prin intréga Europa dupa unu surcelu regal, care apoi i s'au si octroatu in semnu de elemosina, si Grecia cu micul seu poporu fu constrinsa a impleni dorintia protectorilor sei.

Ispaniei inse nu i trebuescu protectori; ea-si radica superba capulu si cauta cu curagiu in ochii celei mai mari poteri; se fia ore Ispania atat de seraca in privintia barbatilor eminenti, in catu se i trebuiesca lamp'a lui Diogene pentru ca se afle omu pre fatia pamentului? N'aveti dvostre unu Espatrio, Orense, Castelar, Pierrad si alti compatrioti republicani, pre cari i admira totu omulu onestu? Alegeti-lu pre ore-care dictatore seu rege (deca nutriti atatua fragedime pentru acestu titlu), dar alegeti-lu indata er' nu preste doui ani. Daca reunu-nile cetatilor mai de frunte ale dvostre ar' fi propasiu la inceputu cu una astu-felu de resolutiune, de siguru n'am fi avutu a lacremà pentru macelurile de la Cadix, Malaga si Xeres.

Ce au facutu comitetele, faca adi adunarea corteselor; acesta resolutiune de si cam tardia, va fi la totu casulu demna de inaltulu areopagu, in manile carui-a este depusa adi sortea patriei dvostre. Jo sum republicanu, dar' nu springescu guvernul de 500, acesta combinatiune scrupulosa nu e apta a corespunde indigintelor ardiorie, in mediulocul caror-a traime in presinte. Candu cei 500 doctori tieneau siedintie in baserc'a Sofiei, discutandu ca ore cu pane dospita seu nedospita este a se cumineca, Mohamedu II. combatea murii Constanti-

*) Invatiatorii sunt detori a petrece in protocolulu scolaru acestu Cerculariu, si apoi publicandu-se prin parochii respectivi in besericice, are a se pastra bine in archivulu parochialu.

nopolei. Afara de murii dvostre stau duoi Mohamedi, clerulu si 2. diecemvre, amendoi mai periculosi de catu acelu sultanu.

Tienemu amana pelariele nostre spre a salutà triumful republikei reportatu contr'a tiraniei pre-pamentulu traditiunalu alu netolerantiei religiose. — Permiteti tuturor, cati nesuescu a revindica drepturile umanitatii, a gustà acesta bucuria. In tote cestiunile nostre de pana acum dta ai procesu totu-de-un'a cu prometiua unui omu de omenia. Jo sum alu-dtale pana la ultimulu meu momentu.

J. Garibaldi.

Serrano primi in 20 apr. una epistola in care representantele ispaniolu d'in Londra spune, ca trezundu prin Parisu, conferi cu marchisulu Lavalette, si acestu-a dize: „Noi in Ispania nu vomu concede alta procedere de catu restauratiunea, ne vomu cugeta inse mai antaiu, ca ore in person'a Isabelei seu a filiului seu se se faca restauratiunea.“

Declaratiunea acesta insufla grige mare lui Serrano si intregei majoritatii. Minoritatea republicana au propusu, ca se se eschida de la tronulu Ispaniei prin lege toti ramii dinastiei burbone. Ministrul comerciului Zorilla se pronunci resolutu contra acestui proiectu, care ar' face imposibile candidatur'a, fiindu ca mai tote dinastiele Europei sunt in legatura cu cas'a Bourbonilor. Topete, Rios Rosas si cu deosebire Serrano se pronunciara si mai apriatu contra propunerii republicanilor. Eu — dize Serrano — am dovedit u voiescu a me supune decisiunilor majoritatii, dar' nu potu a nu spune, ca principale Montpensier este candidatulu, pre care lu voiu sprigini d'in tote poterile mele. La inceputu voiamu a radica la tronu pre sor'a Isabelei, inse ne amu vinsu, ca pre langa tote facultatile eminenti ce caracteriseaza pe princes'a amica liberalilor ispanioli, una muiere n'ar potè bravu tote greutatile situatiunii exceptiunali in care Ispania traiese adi. Si astu-felu ne amu rentorsu la principale Montpensier, care promite cele mai sicure garantie in favorea revoluției, uniculu care, dupa parerea noastră, este aptu a pune stavili reactiunii; despre loial'a lui liberalitate nimene nu se potu induci. Eu primi de la principale in dilele acestei mai multe epistole, si opinioniile lui m'au surprinsu, elu ar' doru se afle mai multu liberalismu in proiectulu de constitutiune. N'am d'a repeti, ca me voiu inchinat u totu-de-un'a conclusului majoritatii, dupa parerea mea inse, daca majoritatea voiesce se veda consolidata revolutiunea, are se chiame la tronu pe principale Montpensier.“

In siedinti'a d'in 21. aprile constituant'a vota §. 14. alu proiectului de constitutiune, santiunandu prin acesta principiul sufragiului universala.

Varietati.

* * Vagonele calii ferate de la Hudsonu (in Americ'a) se voru proveze cu rote de lemn, fiindu ca aceste s'au arestatu (in Anglia) a fi forte practice. — Rotele acestei costa de trei ori mai multu decatul rotele comuni facute d'in feru tornat, tienu inse si de optu ori mai multu. Cursulu loru nu face sgomotu, si prin acesta, su decursulu caletoriei se inlesnescu nu numai vorbere si cetirea, ci chiar si scrierea. Ele sunt facute d'in lemn de ulmu, si in urm'a elasticitatii si durabilitati loru fugu preste 400,000 de mile, pre candu rotele comune de feru se restringu celu multu la 50,000 de mile. Se afirma, ca tocirea snelor si cu multu mai neinsemnata, de catu intrebuintandu se rote de feru, care impregnare singura ofere una economia insemnata.

* * (Recrutariile) pentru armata de aperare se incepura in 1. maiu c. si pana la 24 l. c. se va face recrutarea clasei prime, care va face exercitie in tempu de doue lune.

* * (Din Archivulu duii Cipariu) nrulu XXIV. cuprinde: 1) Conferinti'a filologica d'in Sabiniu, 1860. 2) De latinitatea limbei romane. 3) Descriptiuni topografice. 4) Corepondentie vechie si noua. 5) Notitie diverse, — una anuncia, ca se mai afia exemplarie d'in toti anii, si se potu trage de a dreptulu de la editoriu cu pretiulu scitu de 3 fl. v. a. (1 galb. pentru Romani'a) pre anu.

Sciri electrice.

Florentia, 27. aprile. In siedinti'a de adi a camerelor s'a discutatu manipulatiunea provisoria a financiilor. Riciardi interpelaza guvernul in privintia faimelor relative la schimbarea ministeriului. Menabrea respunde, ca afara da parlamentu n'ar' se neci una causa carea ar' potu da ansa la schimbarea ministeriului. Nicotera crede, ca schimbarea intentiunata in ministeriu ar' urma d'in cestiunea bancei. Ministrul financiilor respinge assertiunea, declarandu ca nu esiste neci una cestiune de banca, ci interes mari finanziari, a caror resolvare prezentindu una majoritate firma. In fine se primesce manipulatiunea provisoria a financiilor cu 175 contra 54 de voturi.

Parisu, 27. aprile. „Agence Havas“ dice, ca Frere-Orbanu se va re'ntorce mane in Belgia. Caleatori'a lui n'a fostu fara resultatu, ca ci catu mai curențu va urma numirea unei comisiiuni miste. Neci candu n'a fostu vorba de a transpune unei conferinti'e afacerea cailor cestiunate, fiindu ca acea ar' fi detrasu negotiatiunilor caracterulu comercialu.

Berolinu, 28. aprile. „Provincial-Correspondenz“ e forte irritata contr'a procederii Austriei relativ la publicarea telegramului d'in 1866.

Parisu, 28. aprile. Alegerile sunt defipte pre 23. si 24. maiu a. c.

Florentia, 29. aprile. Se dice, ca Italia a intrevenit pentru indepartarea lui Mazzini d'in Elveția. Presedintele Elveției a recomandat lui Mazzini ca se parasasesca Luganu.

Brusela, 29. aprile. „Independence“ spune, ca Belgia va fi representata in comisiunea mista prin Frere-Orbanu, si mai multi membri ai parlamentului, era Francia prin Rouher, Lavalette, Gressier si Desprez.

Viena, 29. aprile. Foi'a oficioasa de adi publica ordinatiunea ministeriala de la 28. aprile, prin carea se aredica starea exceptiunale decretata la 10. octombrie 1868 pentru cetațea Prag'a, si tienutulu Karolinenthal si Smichowra.

Viena, 29. aprile. Comisiunea pentru constituire se occupa cu sporirea numerului deputatilor dietali si cu alegerile directe. Sucomisiunea, propune a se provocà guvernul pentru a prezinta unu proiectu de lege, prin care numerulu membrilor casei representantilor se se inmultișca cu diumatate. Mai departe s'a decis a recomandà apretiarii guvernului iutruducerea alegerilor directe si scurtarea periodului alegerilor.

Viena, 29. aprile. Comisiunea pentru legea de aperare s'a alaturatu amendamentei facute in cas'a de susu. In siedinti'a comisiunii pentru economia poporala, ministrul comerciului dechiară, ca inchiderea senatului imperialu va urma la 15. maiu.

Triestu, 29. aprilu. (Post'a levantina). — Constantinopole, 24 aprile. Se dice, ca Turcia, in urma intrevenirii Austriei, ar' fi aplecata, a concedea Muntenegrul portulu de la Spizza seu altu tienutu litoralul. Doi comisari se afla in Muntenegru pentru regularea confinielor.

Munichu, 29. aprile. Principale Adalbertu inchise adi camer'a legalativa. In cuventulu de inchidere, regele regreta ca nu s'a primitu legea scolara.

Prag'a, 29. aprile. Afisele de pre la coltiurile stradelor suscrite de presedintele locutienintepanunca sistarea starii exceptiunali. Guvernul spéra, ca nu fara baza se increde in simtiul sanatosu si legalu alu locuitorilor, si crede ca nu se va intreprinde nemica, prin ce s'ar amenintia liniscea publica si ordenea.

Brusela, 29 aprile. Senatulu a primitu amendamentele comisiunii relative la delaturarea inchisorii pentru detorie cu 27 contr'a 14 voturi. Ministrul justitiei s'a dechiarat contra amendamentelor facute.

Madridu, 28. aprile. (Siedinti'a cortesului). In siedinti'a de adi a cortesului, ministrul finanelor, Fuguerol'a — respondiendu la una interpellatiune — dice, ca imprumutul s'a primitu bine in piatelia d'in strainetate, rafuirea cuponelor d'in iuliu e ascurata. Asecurata mai de parte, ca unificatiunea detriilor de statu va fi posibile, daca starea financa va deveni mai favoritoria. Ministrul justitiei cetește unu proiectu de lege relativ la amnistierea personelor ce au facutu parte in intemplantimete d'in Andalusia. Cortesulu respinsese doua amendeante, cari pretindeau sustinera unitati religiunarie in Ispania.

Londra, 29. aprile. „Times“ publica unu telegramu d'in Filadelfia de la 28. aprile, care dice, ca guvernul va aperi interesele americane in Cuba, va evita inse veri-ce amestecu si recunoscerea revolutiunii, de ora-ce e securu, ca revolutiunea nu se poate sustine fara ajutoriu strainu.

Proprietariu, redactoru responditoru si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.